

BETÆNKNING

afgivet af

Lovudvalget

vedrørende

**EM 2018/104: Forslag til Inatsisartutbeslutning om,
at Naalakkersuisut pålægges at tage kontakt til den danske regering
med henblik på at udvirke en ændring af § 20, stk. 2, i Kriminallov for Grønland,
således at overtrædelser, eller nærmere angivne alvorlige overtrædelser, af lovens § 99
om ærefornærmelse skal være undergivet betinget offentlig påtale.**

Afgivet til forslaget 2. behandling

Lovudvalget har under behandlingen bestået af:

Inatsisartutmedlem Anders Olsen, Siumut, formand
Inatsisartutmedlem Sofia Geisler, Inuit Ataqatigiit, næstformand
Inatsisartutmedlem Aleqa Hammond, Nunatta Qitornai
Inatsisartutmedlem Justus Hansen, Demokraterne
Inatsisartutmedlem Stine Egede, Inuit Ataqatigiit

1. Om forslaget

Det er i den gældende kriminallovs § 20 fastsat, at overtrædelse af kriminallovens bestemmelser er undergivet offentlig påtale – med undtagelse af kriminallovens § 99 om ærefornærmelse, som er undergivet privat påtale.

Offentlig påtale indebærer, at det er anklagemyndigheden, som rejser tiltale.

Privat påtale indebærer, at den forurettede selv må anlægge sag ved domstolene.

Det foreliggende beslutningsforslag har til formål at opnå en ændring af kriminallovens § 20, således at ærefornærmelser, eller i hvert fald visse alvorlige former for ærefornærmelse, bliver undergivet betinget offentlig påtale.

Betinget offentlig påtale indebærer, at det er anklagemyndigheden som rejser tiltale, men kun hvis den forurettede selv indgiver anmeldelse. Anklagemyndigheden rejser dermed ikke påtale, i tilfælde, hvor den forurettede ikke ønsker det, f.eks. fordi den forurettede frygter at en retssag vil give anledning til uønsket medieomtale af sagen.

Overtrædelser af kriminallovens § 99 om ærefornærmelse er - som nævnt - i dag uden undtagelse undergivet privat påtale. Det er således den forurettede selv, som skal anlægge sag ved domstolene.

De omkostninger, som er forbundet med at anlægge sag, kan dels omfatte en retsafgift på 500 kr., dels eventuelle advokatudgifter.

Personer med lav eller forholdsvis lav indkomst vil kunne bevilges fri proces. Fri proces indebærer, at den pågældende fritages for at betale retsafgift og desuden af retten får udpeget en advokat eller anden jurist, der fører sagen mod vederlag fra det offentlige.

En person har efter ansøgning ret til fri proces, hvis:

- 1) personen skønnes at have rimelig grund til at føre sagen,
- 2) juridisk bistand må anses for nødvendig for at føre sagen, og
- 3) personen ikke uden at lide væsentlige afsavn kan betale de omkostninger, der er forbundet med at antage en juridisk uddannet rettergangsfuldmægtig i sagen.

Fri proces kan meddeles, hvis ansøgerens indtægtsgrundlag med udgangspunkt i slutopgørelsen for 2015 er 315.000 kr. eller mindre. Lever ansøgeren i et samlivsforhold, kan fri proces meddeles, hvis summen af parrets indtægtsgrundlag er 400.000 kr. eller mindre. Indtægtsgrænsen forhøjes med 55.000 kr. for hvert barn under 18 år, som enten bor hos ansøgeren eller i overvejende grad forsørges af denne.

Uanset at mindrebemidlede således har mulighed for at opnå fri proces, peger forslagsstiller på, at den nuværende retstilstand, hvor ærekrænkelser er undergivet privat påtale, må antages at afholde en del forurettede fra at anlægge sag, på grund af de omkostninger, som er forbundet hermed.

Hvorvidt en overtrædelse af den pågældende bestemmelse i kriminalloven bliver retsforfulgt, vil dermed i nogen grad kunne afhænge af den forurettedes økonomiske forhold, hvilket kan opleves som uforeneligt med almindelig retsfølelse.

Hertil kommer, at ærekrænkende beskyldninger i nogle tilfælde kan være fremsat anonymt eller i falsk navn. I sådanne tilfælde vil det normalt kræve en efterforskning at identificere gerningsmanden, og den forurettede vil derfor i realiteten være udelukket fra at anlægge sag.

Samtidig peger forslagsstiller imidlertid på, at indførelse af betinget offentlig påtale af *enhver* form for overtrædelse af kriminallovens bestemmelser om ærekrænkelser vil kunne indebære en øget belastning af politi, anklagemyndighed og domstole, og dermed også påvirke sagsbehandlingstiderne. Forslagsstiller finder, at hensynet til en effektiv håndhævelse af bestemmelsen og til beskyttelsen af landets borgere mod ærekrænkelser må afvejes herimod.

Beslutningsforslaget er derfor formuleret på en måde, som levner mulighed for, at kun alvorlige overtrædelser af § 99 om ærekrænkelser i nærmere angivet omfang skal være undergivet betinget offentlig påtale.

Forslagsstiller har i den forbindelse henvist til retsstillingen i Danmark, hvor visse former for ærekrænkelser er undergivet betinget offentlig påtale¹, samt til Straffelovrådets anbefalinger².

2. Naalakkersuisuts svarnotat

Naalakkersuisut bemærker i sit svarnotat, at udbredelsen af de sociale medier har medført, at ærefornærmelser lettere, hurtigere og i videre omfang kan udbredes, i værste fald med store personlige omkostninger til følge for den forurettede.

Naalakkersuisut oplyser, at Folketinget i indeværende folketingsår behandler et forslag³ til ændring af straffeloven, hvorved der gives adgang til betinget offentlig påtale af de groveste ærekrænkelser. Disse omfatter efter forslaget dels alvorlige, usande beskyldninger (bagvaskelse), dels beskyldninger, som er fremsat eller udbredt gennem indholdet af et massemedie, og som er egnet til væsentligt at skade den forurettede⁴. Forslaget fremsættes på baggrund af Straffelovrådets anbefalinger.

¹ Det gælder for det første, hvis en beskyldning er fremsat anonymt eller i falsk navn, og for det andet hvor en person, som er offentligt ansat eller varetager et offentligt hverv, beskyldes for forhold, som kunne medføre tab af stillingen eller hvervet.

² Straffelovrådets betænkning om freds- og ærekrænkelser (Betænkning nr. 1563 fra 2017)

³ Lovforslag nr. L20 ; Folketinget 2018-19

⁴ Dog kun i tilfælde, ”*hvor en person beskyldes for et forhold, der kunne eller kan medføre fortabelse af offentlig stilling eller hverv eller hvor en alvorlig beskyldning er udbredt anonymt*”, jf. lovforslagets § 1, nr. 13.

Da Naalakkersuisut som udgangspunkt ønsker samme beskyttelse i kriminalloven som i den danske straffelov, indstiller Naalakkersuisut det foreliggende lovforslag til vedtagelse.

3. Forslagets førstebehandling

Lovudvalget har noteret sig, at der under forslaget førstebehandling var bred tilslutning til forslaget.

Yderligere har Lovudvalget noteret sig et ønske om, at udvalget i dets behandling af forslaget overvejer, hvorvidt den norske straffelovs bestemmelse om "hate-speech" rummer fordele i forhold til kriminallovens § 99 om æreskrænkelser.

Udvalget konstaterer, at den nævnte bestemmelse (§ 185⁵) i den norske straffelov i sit indhold omtrent svarer til kriminallovens § 100 om diskrimination:

§ 100. For diskrimination dømmes den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering.

Denne bestemmelse er – i modsætning til ærekrænkelser – undergivet offentlig påtale.

Bestemmelsen om ærekrænkelser og bestemmelsen om diskriminerende udtalelser supplerer hinanden og sætter grænser for hvilke ytringer, der lovligt kan fremsættes. Også andre bestemmelser i kriminalloven kunne være relevante at fremhæve i denne sammenhæng. Det gælder bl.a. § 98 om trusler.

4. Høring

Under forslaget førstebehandling opfordrede et enkelt parti Lovudvalget til at foretage en høring af de instanser, som arbejder med sager om ærekrænkelser.

⁵ Oversat har bestemmelsen følgende ordlyd:

§ 185. Hædfulde ytringer

Med bøde eller fængsel i op til 3 år straffes den som forsætligt eller groft uagtsomt offentlig fremsætter en diskriminerende eller hædfuld ytring. Som ytring regnes også brug af symboler. Den, som i andres nærvær forsætligt eller groft uagtsomt fremsætter en sådan ytring over for en, som rammes heraf, jf. andet led, straffes med bøde eller fængsel i op til 1 år.

Med diskriminerende eller hædfuld ytring menes at true eller håne nogen, eller fremme had, forfølgelse eller ringeagt over for nogen på grund af deres

- hudfarve eller nationale eller etniske oprindelse,
- religion eller livssyn,
- homoseksuelle orientering, eller
- nedsatte funktionsevne.

Udvalget har på den baggrund foretaget en høring af følgende parter:

- Politimesteren i Grønland
- Kredsdommerforeningen
- Retten i Grønland
- Grønlands Landsret
- Landsforsvareren
- Grønlandske Advokater

Høringen har under hensyn til beslutningsforslagets behandling under indeværende samling måttet gennemføres med en relativt kort frist⁶.

Såfremt beslutningsforslaget vedtages, vil Naalakkersuisut rette henvendelse til Justitsministeriet med henblik på udarbejdelse af et forslag til ændring af kriminalloven. Dette lovforslag forventes sendt i høring hos relevante parter, inklusive ovenstående, med sædvanlig frist.

Lovudvalget har modtaget høringssvar fra følgende høringsparter:

- Kredsdommerforeningen
- Retten i Grønland
- Grønlands Landsret
- Landsforsvareren

Politimesterembedet har henvist udvalget til gennem Naalakkersuisut at rette henvendelse via Justitsministeriet. Dette har ikke været muligt inden for den givne tidsramme.

Retten i Grønland, Grønlands Landsret og Landsforsvareren har alle meddelt, at de ikke har bemærkninger til forslaget.

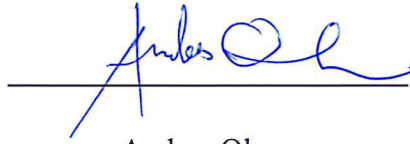
Kredsdommerforeningen har meddelt, at de fleste medlemmer støtter forslaget, og finder at en lovændring som den foreslåede er på sin plads og på tide.

4. Lovudvalgets bemærkninger og indstilling

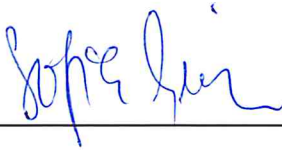
Et enigt udvalg indstiller forslaget til **vedtagelse**.

Med disse bemærkninger overgiver Lovudvalget forslaget til 2. behandling.

⁶ Forslaget er således sendt i høring 1. november kl. 08.30 med frist for besvarelse 12. november kl. 12.00.

Anders Olsen
Formand
Siumut

Sofia Geisler
Inuit Ataqatigiit

Justus Hansen
Demokraterne

Stine Egede
Inuit Ataqatigiit

Aleqa Hammond
Nunatta Qitornai